

Viața privată a magistraților în jurisprudența recentă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Sergiu Leon Rus, judecător
Curtea de Apel Cluj

Following a disciplinary investigation, the Turkish Superior Council of Magistracy decided in November 2003 to remove Ms Özpınar from office as a judge, mainly on the grounds that by inappropriate attitudes and relationships she had “undermined the dignity and honour of the profession”.

The European Court of Human Rights reminded that the notion of private life did not exclude professional activities. Although the deontological duties of judges might encroach upon their private life they nevertheless remain private persons entitled to Article 8 protection.

The investigation had taken into account numerous actions by Ms Özpınar that were unrelated to her professional activity. The Court had ruled that any judge who faced dismissal on grounds related to private or family life must enjoy appropriate safeguards and in particular a guarantee of adversarial proceedings before an independent and impartial body. In the case of Ms Özpınar, the interference with the applicant’s private life had not been proportionate to any legitimate aim that might have been pursued.

În cauza **Özpınar c. Turciei**, 19 octombrie 2010, Curtea Europeană a Drepturilor Omului fost chemată să facă aprecieri extrem de interesante cu privire la dreptul la viață privată în procedurile disciplinare împotriva magistraților.

Ne propunem să le examinăm cu fidelitate și în detaliu în cele ce urmează, punctând unele aspecte de *obiter dictum* care ar putea fi dezvoltate

ulterior de Curte pe același raționament.

Reclamanta, domnișoara Arzu Özpınar, de cetățenie turcă și rezidentă în Ankara, s-a plâns Curții Europene a Drepturilor Omului pentru revocarea sa din postul de judecător printr-o decizie a Consiliului Superior al Magistraturii în urma unei anchete disciplinare, față de care a ales încălcarea dreptului

Curtea a considerat că procesul disciplinar împotriva reclamantei, derularea acestuia și consecințele sale, constituie o încălcare a cerinței proporționalității ingerinței cu scopul urmărit.

său la respectarea vieții private¹³⁸, prevăzut de art. 8 din Convenție, articol pe care Curtea s-a pronunțat atât de sine stătător, cât și în combinație cu art. 13.

Domnișoara Özpınar a fost numită în iulie 1997 judecător în Karaçoban, Erzurum, în 1999 fiind mutată în Gülnar, un mic district al orașului Mersin unde a lucrat următorii trei ani și jumătate.

În mai 2002 a fost declanșată o anchetă disciplinară împotriva sa, a încă unui judecător, precum și împotriva unui procuror, ca urmare a unui denunț anonim (din partea unui "grup de polițiști patrioți"), reclamanta fiind solicitată să răspundă în scris la acuzațiile grupate în șapte puncte principale, față de care a oferit explicații, negând ceea ce i se imputa.

În perioada mai-iunie 2002, inspectorul C.S.M. a audiat în jur de patruzeci de martori, în principal sub aspectul zvonurilor despre viața profesională și privată a judecătoarei, ținuta sa la locul de muncă și în afară,

numeroși martori arătându-se în cunoștință de cauză cu privire la existența acestor zvonuri.

În raport, inspectorul a grupat faptele care se reproșau reclamantei în patru categorii: reclamanta prin atitudinea și relațiile sale nepotrivite a adus atingere demnității și onoarei profesiei și a pierdut întreaga demnitate și considerație personală; reclamanta a creat convingerea că se achită de atribuțiile sale lăsându-se ghidată în special de sentimente personale; reclamanta avea obiceiul să întârzie la locul de muncă fără nicio scuză, să părăsească locul de muncă devreme și a lipsit de la serviciu în numeroase rânduri; reclamanta se machia într-o manieră exagerată și purta ținute nepotrivite cu respectul profesiei.

În noiembrie 2003, Consiliul Superior al Magistraturii în ședința plenului, a decis revocarea din funcție a reclamantei, decizie atacată de aceasta cu cerere de reexaminare și opoziție, respinse de C.S.M. în componențe parțial suprapuse cu cea inițială.

Cu privire la ingerința în dreptul fundamental la viață privată, Curtea a reținut că acesta protejează dreptul la împlinire personală oricare ar fi forma de dezvoltare personală, neexistând niciun motiv pentru a exclude din acest concept activitățile profesionale. În speță, ancheta (ale cărei concluzii erau trase din acțiuni investigate ale reclamantei) nu vizase exclusiv

¹³⁸ Printre primele cauze în care Curtea a analizat viața privată la locul de muncă, tot în context disciplinar, se numără *Copland c. Regatul Unit*, 3 aprilie 2007, în care era vorba despre relația dintre o secretară și unul dintre directorii unui liceu public din Țara Galilor, colegi

de serviciu. Considerente dezvoltate ulterior în *Copland* sau *Özpınar* au existat anterior în, bunăoară, *Rotaru c. României*, 4 mai 2000, în care se menționează expres că informațiile legate de activitatea de serviciu sunt acoperite de conceptul de viață privată.

chestiuni profesionale, cadrul vieții private fiind direct în joc, reclamanta putând chiar considera că îi era chestionată inclusiv reputația, element intrinsec al vieții private (**Haralambie c. României**, 27 octombrie 2009).

Chiar dacă Curtea a soluționat cauza cântărind necesitatea ingerinței în viața privată a reclamantei, ingerință considerată disproporționată, și nu a mai examinat previzibilitatea¹³⁹ sintagmei “onoarea, demnitatea și prestigiul funcției”¹⁴⁰, de încălcarea căreia era acuzată reclamanta, în treacăt a calificat totuși aceste noțiuni ca fiind “rudimentare și vagi”, de natură mai mult morală decât profesională și nesugerând niciun moment că magistrații pot fi revocați pentru acțiuni în cadrul vieții lor private, cum a fost cazul în speță.

Curtea a apreciat că statutul de magistrat nu o privează pe reclamantă de protecția art. 8 din Convenție. La momentul revocării sale, reclamanta ocupa un post în puterea judiciară și era inamovibilă ca magistrat, potrivit Constituției turce. Faptele care-i erau reproșate prezentau caracteristici nu

numai legate de exercițiul atribuțiilor sale, ci și în mare parte legate de imaginea pe care ea o oferea justițabililor, iar cadrul anchetei disciplinare depășea astfel, inevitabil, limitele vieții profesionale. Sub acest aspect, în decizia sa de revocare, C.S.M. a enumerat trei categorii de motive, astfel: (a) s-a demonstrat faptul că reclamanta prin atitudinea și relațiile sale nepotrivite a adus atingere demnității și onoarei profesiei și a pierdut întreaga demnitate și considerație personală, (b) ea a creat convingerea că se achită de atribuțiile sale lăsându-se ghidată în special de sentimente personale; (c) avea obiceiul să întârzie la locul de muncă fără nici o scuză, să părăsească locul de muncă devreme și să lipsească de la serviciu.

Curtea a subliniat că, deși supuși unor cerințe de ordin deontologic, magistrații nu rămân mai puțin indivizi, persoane, decât ceilalți, iar în această calitate beneficiază de protecția art. 8. În speță, Curtea a remarcat că după o scurtă experiență anterioară ca magistrat, reclamanta a fost numită într-un district în care a lucrat trei ani și jumă-

---

¹³⁹ Curtea și-a exprimat îndoiala că expresiile utilizate de legea internă circumscriu suficient de exact competențele autorităților în materie, similar cu **N.F. c. Italiei**, 2 august 2001, speță în care un judecător italian a fost sancționat disciplinar pentru încălcarea îndatoririlor, prin faptul apartenenței la Francmasonerie. A fost considerat încălcat art. 11 din Convenție prin aceea că legea internă, în fapt niște linii directoare care prohibeau o apartenență a judecătorilor care ar ridica probleme delicate, era lipsită de previzibilitate: legea nu era suficient de clară pentru a permite adresanților, chiar versați în interpretare, să cunoască că apartenența la o lojă masonică îi expune la sancțiuni disciplinare. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a consacrat anumite reguli, într-o serie de spețe, cum ar fi **Kruslin c. Franței**, 24 aprilie 1990, **Malone c.**

Regatului Unit, 2 august 1984, **Silver și alții c. Regatului Unit**, 25 martie 1983, care impun existența, în dreptul intern, a unui grad de protecție legală împotriva interferențelor arbitrare din partea autorităților publice în drepturile garantate de paragraful 1 al art. 8. Cerința previzibilității în acest caz impune ca legea să fie suficient de clară în termenii ei încât să ofere cetățenilor o indicație adecvată cu privire la circumstanțele și condițiile în care autoritățile publice sunt abilitate să recurgă la această interferență.

¹⁴⁰ Textul similar din legislația noastră, art. 99 lit. k din Legea nr. 303/2004, prevede, la fel de evaziv, că reprezintă abatere disciplinară atitudinea nedemnă în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu față de colegi, avocați, experți, martori sau justițiabili.

tate, având, înainte de evenimentele în discuție, o bună carieră ca judecător în care a obținut chiar o promovare excepțională în decembrie 2001. Nu a făcut obiectul vreunei proceduri disciplinare pe când își exercita activitatea în Karaçoban, unde și-a început cariera, sau la Seydişehir, ultimul loc de muncă (unde fusese transferată în timpul procedurii disciplinare). În cursul anchetei, reclamantei i se solicitase să răspundă la chestiuni referitoare nu numai la atribuțiile sale, ci și la acțiunile sale în viața privată și familială: relația sa cu mama sa și cu un anumit număr de persoane, sejururile din concediile sale. În plus, a rezultat din declarații că mulți dintre martorii ascultați în cadrul anchetei au fost interogați în legătură cu zvonurile privitoare la relațiile reclamantei în viața sa profesională și privată, ținuta sa la serviciu, stilul său de machiaj, respectarea orarului de lucru, sejururile sale, unora dintre declarațiile de martori audiați de inspector lipsindu-le orice rezervă, fiind perfect susceptibile de a vicia reputația reclamantei.

Curtea a considerat că procesul disciplinar împotriva reclamantei, derularea acestuia și consecințele sale, constituie o încălcare a cerinței proporționalității ingerinței cu scopul urmărit. În acest sens, a reținut că ancheta internă nu a reușit să stabilească solid acuzațiile, iar numeroase acțiuni examinate nu aveau nici o conexiune pertinentă cu activitățile profesionale ale reclamantei. Pe parcursul anchetei, numai acuzațiile au fost aduse la cunoștința reclamantei, ancheta nerespectând garanțiile minimale. Nici declarațiile de martori, nici raportul inspectorului nu au fost comunicate reclamantei, care a fost

audiată numai în ultimul stadiu al procedurii, cu ocazia examinării opoziției sale.

Curtea a fost de părere că orice magistrat care face obiectul unei măsuri de revocare bazată pe motive având trăsătura unor manifestări ale vieții sale private și de familie trebuie să aibă garanții împotriva arbitrariului și în special să aibă posibilitatea să supună măsura litigioasă controlului unui organ independent și imparțial, abilitat să se pronunțe asupra tuturor chestiunilor de fapt și de drept pertinente, pentru a statua asupra legalității măsurii și a sancționa un eventual abuz al autorităților, într-o procedură contradictorie în care să poată prezenta punctul său de vedere și să combată argumentele autorităților.

Cu privire la capătul de cerere referitor la încălcarea art. 13 combinat cu art. 8 din Convenție, găsit de asemenea întemeiat, Curtea a reținut că reclamanta a susținut că nu a avut la dispoziție niciun recurs efectiv împotriva deciziei C.S.M. care i-a afectat dreptul său la respectarea vieții private, aceasta fiind sustrasă oricărui control jurisdicțional de către art. 159 din Constituția turcă.

În opinia Guvernului, care a contestat teza reclamantei, C.S.M., format din judecători și din procurori de la Curtea de Casație și Consiliul de Stat numiți pe patru ani, este independent. În plus, reclamanta a avut posibilitatea de a face opoziție la comitetul de examinare a opozițiilor, constituit în sânul C.S.M., compoziția C.S.M.-ului care a aplicat sancțiunea și a statuat asupra cererii de reexaminare fiind diferită de cea care examinează opozițiile. Curtea a reluat considerațiile

din *Kayasu c. Turciei*¹⁴¹, hotărârea din 13 octombrie 2008¹⁴², în care examinatele deja absența unui control asupra deciziilor luate de C.S.M., concluzionând în sensul existenței unei încălcări a art. 13 din Convenție, combinat cu art. 10. Comitetul de examinare a opozițiilor era alcătuit din plenul C.S.M., respectiv cei 11 membri titulari și supleanți, plus consilierul ministrului justiției, care iau decizii cu majoritate, atacabile la un comitet de examinare a recursului compus din nouă membri din care patru făcuseră deja parte din comitetul C.S.M. care a emis decizia de revocare.

Curtea s-a oprit, așadar, asupra celei mai evidente construcții contrare caracterului efectiv al recursului în fața C.S.M.-ului turc, fără să intre într-o analiză de esență asupra naturii juridice a acestui organism, nu foarte diferită

de cea a instituției autohtone omoloage.

Analizând toate opiniile judecătorilor Curții din această speță, extrapolate pe tiparul organizatoric al Consiliului românesc, credem că structura legislativ imprimată acestuia ar fi apreciată de Curte, la o analiză atentă, ca eșuând să constituie o instanță corespunzătoare exigențelor art. 6 din Convenție.

Nici într-un plan intern natura juridică a Consiliului nu este la adăpost de critici, mai ales din perspectiva Constituției României. C.S.M. este un organ administrativ care desfășoară în domeniul răspunderii disciplinare a magistraților și o activitate jurisdicțională, inevitabilă, or potrivit art. 21 alin. 4 din Constituție, jurisdicțiile speciale administrative sunt facultative.

Chiar dacă s-ar depăși acest impe-

---

¹⁴¹ În *Kayasu c. Turciei*, împotriva reclamantului, procuror, au fost declanșate proceduri disciplinare și penale pentru formularea unei plângeri penale pentru lovitura militară de stat din 1980 (tolerate sau chiar acceptate de societatea turcă). Procurorul s-a apărat specificând că a formulat plângerea în calitate sa de cetățean, fără legătură cu atribuțiile sale. În cele din urmă, procurorul va fi revocat din funcție pentru ofensă adusă forțelor armate, iar Curtea a considerat această sancțiune o încălcare a art. 10 din Convenție, prin caracterul său disproportionat față de orice scop legitim s-ar fi urmărit. Protecția conferită de art. 10 cuprinde sfera profesională în general și pe cea a funcționarilor în special (*Vogt c. Germaniei*, 26 septembrie 1995), fără să excludă magistrații (*Harabin c. Slovaciei*, 29 iunie 2004).

¹⁴² În această perioadă a justiției române, marcată de scurgeri în presă ale documentelor judiciare de tot felul, de afișarea proceselor și soluțiilor disciplinare de către CSM pe propriul site, dublată, când interesul o cere, de articole comandate, de judecători care pentru puțină publicitate *quid pro quo* sunt gata să livreze, cu

exagerarea de rigoare, ziarștilor de legătură cam orice, la pachet cu cheia juridică de descifrare a informației intoxicante, anumite pasaje din *Kayasu* devin extrem de relevante:

“Curtea reamintește că cea mai mare discreție se impune autorităților judiciare. Această discreție trebuie să le facă să nu utilizeze presa, fie chiar și pentru a răspunde la provocări. Astfel vor imperatiivele superioare ale justiției și grandoarea funcției judiciare” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Buscemi c. Italiei*, 16 septembrie 1999: “Curtea subliniază, mai presus de toate, că autorităților judiciare le este cerută exercitarea maximului de discreție în privința cazurilor de care se ocupă în scopul prezervării imaginii lor de judecători imparțiali. Această discreție trebuie să-i împiedice să utilizeze presa, chiar și atunci când sunt provocate. Cerințele superioare ale justiției și natura înaltă a instituției juridice sunt cele care impun această îndatorire”).

“Curtea subliniază, în privința faptului că reclamantul a informat presa utilizând statutul său de procuror, că în mod cert nu încurajează această conduită deoarece o consideră contrară obligației sale față de statul angajator”.

diment constituțional, ar rămâne dilema art. 126 alin. 5 din Constituție, care prohibește înființarea de instanțe extraordinare, în afara cadrului obișnuit de soluționare a diferendelor, argument valabil chiar și în fața caracterului constituțional al atribuției jurisdicționale conferite C.S.M. – implementarea acesteia putea/trebuia să fie mai fericită.

Judecarea disciplinară a magistraților *fie de către un organ administrativ, fie de către o instanță extraordinară* (în

funcție de ce accepțiune se dă naturii juridice a secției pentru judecători a C.S.M. în materie disciplinară) este susceptibilă să fie privită și ca o încălcare art. 124 alin. 2 din Constituție, ignorând caracterul unic și egal al justiției, care impune judecarea tuturor cauzelor disciplinare de către justiție și în condiții echivalente, același număr de grade de jurisdicție, în fața instanțelor judecătorești obișnuite.